

Oponentský posudek na bakalářskou práci sl. Lucie ŽEKOVÉ *Proměny vztahu k židovství v rámci tří generací českých židovských žen*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2009, 69 s., přílohy.-

Vedoucí práce: PhDr. Mirjam Moravcová, DrSc.

Problém židovské identity patří v současnosti k módním tématům, navzdory konjunktuře zájmu o židovství a identitu jde však stále o téma otevřené výzkumu a o téma aktuální. Pokud ovšem studentka nazve svou práci proměny vztahu k židovství, nutně vzbudí dojem, že se bude věnovat alespoň základním komponentům židovské identity (podle mých výzkumů jde o vztah k náboženskosti, k antisemitismu, k asimilaci a k sionismu), kterou bude chápat jako fenomén měnící se v čase. Práce je však redukována na popis a výklad poměru zástupkyň tří generací žen (babička, matka, dcera) ve dvou rodinách k šábesu a Pésachu. V textu ovšem chybí objasnění toho, proč zrovna tyto českožidovské rodiny pokládá autorka pro svůj výklad za modelové. Další rozpaky pak vzbuzuje deklarované srovnání „závěrů výzkumu“ z roku 2004 a 2008. Autorka totiž, pokud se ptala v roce 2008 jinak, deklaruje srovnání nesrovnatelného (druhou rodinu v roce 2004 navíc neoslovila). Problematické jsou však i další kapitoly práce.

Autorka si velmi správně uvědomila, že by vlastnímu výzkumu měl předcházet výklad reprezentativních koncepcí identit a kompilace o poválečných dějinách českých Židů, případně o židovské svátečnosti. V prvním případě ovšem přistoupila k redukci neorganického výkladu na koncepci tří autorů (práce J. Webbera, S. Singerové a P. Salnera), k nimž posléze o několik stránek dále stejně neorganicky připojila i zmínky o dalších konceptech. Sama jsem navíc pojem identity vyložila jinak, než mi práce přisuzuje (s. 12). Kompilační kapitola pojednávající o „politicko-spoločenských východiskách“ Židů po druhé světové válce vychází ze dvou titulů. To vede k jistému zjednodušení a – s ohledem na nepromyšlení přečteného – i ke zcela nesmyslným tvrzením. Např. představa, že vydávání literatury se židovskou tematikou je záležitostí až šedesátých let 20. století (s. 15), je – s ohledem např. na memoáry a reportáže vyšlé bezprostředně po druhé světové válce – zjevně zavádějící. Velmi zjednodušené je i stereotypní tvrzení o nenávisti komunistického režimu k Židům. Jakkoliv nemá význam seznamovat v této fázi práce její autorku se skutečně základními tituly k problematice, etika vědy mi velí, abych připomněla alespoň některé: Historii Židů v Čechách a Na Moravě od Tomáše Pěkného (Praha 2001), studii Židé v poválečném Československu od Petra Broda (in Jörg K. Hoensch, S. Biman, L. Lipták, *Emancipácia Židov- antisemitizmus-prenasledovanie ...*, Bratislava 1999), ze sborníků alespoň *Dopady holocaustu na českou a slovenskou spoločnosť ve druhé polovině 20. století*. Ed. Helena Macháčová, Praha 2008, *Židovská identita po roku 1945*. Ed. P. Salner, Bratislava 2006 atd. atd. atd.). Řadu studií k židovské identitě po roce 1945 by autorka našla i ve sbornících Slezského muzea v Opavě, v řadě *Židé a Morava* Kroměřížského muzea v Kroměříži atd. atd. K problematice existuje samozřejmě i celá řada doktorských, magisterských a bakalářských prací. Na dvou titulech je postavena i část objasňující, co je šábes, Pésach a košer strava.

Empirická část práce čerpá data z polostrukturovaného rozhovoru se šesti respondentkami (jedna rodina byla zkoumána v roce 2004 a 2008, druhá pouze v roce 2008). Součástí práce jsou jejich pěkné profily. Výklad problému je ovšem často zaměněn za převyprávění toho, co řekla babička, pak matka, pak dcera ... Stručné shrnující komentáře k přístupu ke svátkům jsou často myšlenkově nedotažené. Např. lítost vnučky, že neumí slavit šabat, je pravděpodobně výsledkem aktivity pražské židovské obce (s. 34). Závěr o odklonu žen od praktikování tradice jako důsledku dvou totalitních

režimů (s. 38) z citací rozhovorů vůbec nevyplývá. Naopak ztotožnit se dá s tezí, že židovská identita je dnes konstruována kulturně, nikoliv nábožensky, právě tak jako s tezí o ortodoxii jako referenčním rámci pro zástupkyni střední generace první rodiny. Škoda, že tento svůj závěr nekonfrontovala autorka s výsledky ankety Poslání a činnost židovských obcí v Čechách a na Moravě podle názorů jejich členů (Gabal, Analysis & Consulting 2001, únor).

Předkládaná práce má své silné stránky (zvolené téma, zajímavý sebraný materiál, řadu výborných tezí připravených obětavou školitelkou), má však i své stránky průměrné (teoreticko-metodologické ukotvení výzkumu) a zcela špatné (formulace cíle výzkumu, kompilační historická kapitola, v empirické části pak občasná převaha popisu nad výkladem, deklarace srovnání dvou časových rovin výzkumu). Celkově proto hodnotím práci jako horší **velmi dobrou**.

V Praze 17. srpna 2008

doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.